

„Другата смърт на Жанна д'Арк“, март 2013 г., Прага

На 23 март тази година за пръв път на чешка сцена бе представена една от най-успешните пиеси на Стефан Цанев в света. „Другата смърт на Жанна д'Арк“ със своята своеобразна интерпретация на вечните теми за смисъла на човешкото жертвоприношение и героизма, за които човек трябва да дозрее, предизвика и в Прага силен позитивен отклик сред почитателите на театралното изкуство.

През последните почти три десетилетия на чешки език бяха преведени две пиеси на известния български поет, драматург и писател Стефан Цанев, „Животът – това са две жени“ и „Последната нощ на Сократ“. Втората от тях във вид на радиопиеса с участието на известните чешки актьори Рудолф Хрушински в ролята на старогръцкия философ и Иржина Ираскова – на неговата съпруга Ксантипа, е излъчвана няколко пъти по Чешкото радио. Преводът на третата по ред негова пиеса, „Другата смърт на Жанна д'Арк“ е дело на филмовата режисьорка и сценаристка Светлана Лазарова. Завършилата пражката филмова академия FAMU авторка на редица документални филми, сред които са добре познатите на българската общност „Родопска магия“ и „Една българска диагноза“, осъществи следващата крачка по запознаването на чешката публика с творчеството на Стефан Цанев. Постави „Другата смърт на Жанна д'Арк“ в реконструираната сграда на театъра (бившето кино) в квартала Хорни Почернице в Прага – с идеята пиесата постепенно да бъде представена на сцените в различни краища на Чешката република. В своята първа самостоятелна класическа театрална постановка Светлана Лазарова остава вярна на себе си – на

близкия за нейното възприемане на изкуството отказ от границите между видовете и жанровете. Черпи от опита си в Черния театър и с помощта на известния сценограф Якуб Винкларж превръща минималистичните декори в средство за създаване на образи, изпълнени със символи и множество значения. „Бюджетът може да бъде значително ограничаващ фактор“, споделя режисьорката. „И ние „воюваме“ с финансите, и поради тази причина за „художественото решение“ бяха важни идеята „какво искаме да пресъздадем“, символизъмът, опростеността, гъвкавостта.“ Забележителен е и изборът на актьорския състав, с който Светлана Лазарова работи. В главната роля на пътуващата актриса, превъплъщаваща се в Жанна д'Арк и повтаряща избора на славната героиня от френската история, в който да пълзиш, означава да живееш, а да не пълзиш, се равнява на смърт (не задължително на кладата, но най-малкото в социален план), се представя темпераментната Вилма Цибулкова. Тя сугестивно извежда мислите и идеите на предпочитания от самия автор характер над образа на бога, „отчаяно старче, което е разочаровано от хората, но същевременно им се възхищава, както е гордо и само от себе си“, в лицето

на минималистичния в своята игра Ладислав Мърквичка и умишлено простеещият като символ на тълпата палач Станислав Лехки. „Моето художествено решение допълнително подчертава нашата „биполярна природа“, обяснява Лазарова целта, към която е водела актьорите. „Всеки от нас в основата си е разделен между „доброто и злото“ (всеки от характеристиките има две лица) и трудно можем да се борим с това. Можем само да се надяваме, че превес ще има доброто. Това е причината да поставя тези характери един до друг.“

Съдбата на Жанна д'Арк като едно разбираемо за световната публика иносказание за непримиримия дух на човека, „който негодува и отрича „реда“ със своята същевременна крайна актуалност и вечност, проговаря към зрителите със своята „носталгия по моралните стойности“, с която и самата Светлана Лазарова посяга към пиесата. „Мисля, че в днешния свят на огромен технологически напредък човек е силно уязвим, манипулируем и самотен – и това е изцяло глобално явление. Не осъзнава своята истинска сила и творчески потенциал.“

След успешно представяне на сцените в Швеция, Русия, Франция, САЩ, Полша, Германия, Словакия, Турция, Гърция, Украйна, Румъния и Унгария „Другата смърт на Жанна д'Арк“ търси своя път и към чешката публика, с която българските драматург и режисьорка са свързани и посредством „идентичните проблеми, които изживяваме в двете пост-комунистически държави: умората от злоупотреба с власт, чувството на гражданска непълноценност...“, заключава Светлана Лазарова.



„Другата смърт на Жанна д'Арк“ на пражка сцена

Златина Йержабкова